

נס כז-השמן והזלקת המנורה החדשה

כתב וצייר אורי כהן

כשאנו מתבוננים במהלך עונות-השנה, אפשר לתאר אותו משתי מנקודות-מבט השונות זו מזו. האחת - נקודת-המבט של עולם-הטבע והשתנותו במהלך-השנה, והאחרת - נקודת-המבט של נפש-האדם. עולם-הטבע ונפש-האדם פועמים יחדיו כנשימת אדם-עולם ומשלימים זה את זה בפעילותם. כך אפשר לעקוב אחר תנועת-המטוטלת של ישות-האור הנסוגה מהטבע החיצוני של האדם, כאור המתגלה לחושים, ומפציעה בטבע הפנימי של האדם, כאור-החשיבה.

שבוע 30

פרותיה הבשלים של החשיבה משגשים באור-השמש של נפשי, והרגש כולו מתמיר עצמו לביטחון של תודעה עצמית. מלא שמחה אני יכול לחוש את התעוררות-הרוח של הסתיו. החורף יעורר בי את הקיץ של הנפש.

שבוע 33

רק כך חש אני את העולם, אשר מחוץ לחיי נפשי היה נהפך לחיים קפואים וריקים בלבד, ונטול כוח מגלה את עצמו, ובתוך עצמו רק מוות מוצא, בנפש-האדם בורא את עצמו מחדש. (תרגום: יפתח בן אהרון)

בקיץ, עולם-הטבע נשטף באורה של השמש; נפש-האדם יוצאת החוצה ומתמסרת לאור-החושים המקיף אותה. במובן הזה אפשר לומר כי התודעה שלנו היקפית יותר בקיץ. זה גם הזמן שבו אנו מרפים מהמאמץ שליווה את השנה החולפת, לקראת השנה החדשה. בבתי-הספר ובאוניברסיטאות הדבר מתבטא בחופשת-הקיץ. ניסיונות ליצור תהליכי-חשיבה בזמן-הקיץ יכולים להתגלות לא פעם כקשים. עם בוא הסתיו, אור-השמש מתחיל אט-אט לסגת מעולם-החושים, הימים מתקצרים ונפש-האדם מתכנסת פנימה. לראייה החיצונית נסוג אור-השמש ונחלש, אך אור-השמש המאיר את עולם-החושים אינו נעלם; הוא מתחיל להפציע במקום חדש, ומה שהתגלה בשיאו בימי-הקיץ בחוץ מתהפך אל הפנים ומגלה עצמו בנפש. מה שנסוג ונחלש בטבע החיצוני בורא את עצמו מחדש בטבע הפנימי, ככוח נפשי באדם. רודולף שטיינר כותב בספרו לוח השנה לנפש, העוקב בוורסים מדיטטיביים שבועיים אחר השתנות-הנפש בזיקה לעולם-הטבע, את המילים המצביעות על ההיפוך שבין פנים לחוץ. כך לדוגמה אפשר לראות בשבועות 30, 33:

התנועה הסתיוית

האור של השמש ועולם-החושים הגזוע בסתיו מפציע באדם כאור-החשיבה. במובן הזה אפשר לומר כי ביחס לקיץ, בתנועה דרך הסתיו אל החורף תודעת האדם הולכת ונעשית לתודעת-מרכז. התודעה העצמית מתגברת ואור-החשיבה מתחיל לחדור את האדמה החשוכה. אור-החשיבה פועל בצורה מתמירה דרך מעשינו לתוך עולם-החומר החשוך וגם לתוך טבע-הרצון החשוך של האדם. שטיינר מצביע על התמונה שבה מיכאל מכניע את הדרקון כעל אימגינציה של הסתיו. מיכאל מכניע את הדרקון בחרב-האמת (אור-החשיבה) (אמגינציה זו מופיעה לעיתים גם כסנט ג'ורג' המכניע את הדרקון).

לתמונת-הדרקון טבע כפול: פעם אחת הדרקון מופיע מחוצה לי כעולם-החומר החשוך, כאדמה שלתוכה פועל האדם. ובפעם השנייה הוא מופיע בתוכי כטבע-הדרקון באדם; אותו העולם החשוך שבטבע-הרצון של האדם, הנושא את המקומות הלא-מעובדים ומבקש להיות מותמר באמצעות אור-החשיבה.

דוגמה יפה לכך אפשר לראות בתהליך-הבריאה, הנפרש כרצף בזמן. תהליך זה מתרחש על-פני שבעת ימי-הבריאה ומהווה היום את הריתמוס היוצר של האדם, הנפרש על-פני שבעת ימי-השבוע. את היום השביעי, יום המנוחה, יש לראות כחלק אורגני מן התהליך. בממלכת-הצומח המתנשאת מעבר לממלכה הפיסית-מינרלית, מתגלה בפעם הראשונה פעילות חדשה, תהליכי-חיים. לכן הצמח הוא הנציג של מה שמגלה עצמו ביסוד התהליכי החי של הזמן. הצמח בהווייתו עובר דרך מטמורפוזה של שבעה

דגשים השונים זה מזה של ישותו: זרע, נבט, שורש, זקיפות-הגבעול והוצאת-העלים, ניצן, פרח ופרי המכיל את הזרע בתוכו כהבטחה לעוד מחזור-חיים דרך שבעת-השלבים. שבעה שלבים אלו, שדרכם הצמח עובר, קשורים לכמה דגשים של תהליכי-חיים הפועלים בישות הצמח.¹

עוד ישות הקשורה עמוקות עם התהליכי המשתנה היא ישות-האמנות. את האמנות במובן העמוק שלה אפשר להבין רק דרך הפעילות הבוראת-יוצרת בתוך התהליך החי המשתנה של ההוויה. כל יצירת אמנות קושרת את עצמה עם הפעילות של יסוד-ההשתנות המתמיר. כך אפשר להבין את היפה כהתגלות של יסוד זה בתוך האמנותי.

כך בפולחן הדלקת-המנורה בעלת שבעת-הקנים במקדש מוצג לנו לעברו של מסתורין ההשתנות בהוויה. אותו היסוד המסתורי האחראי לתהליכי ההשתנות באדם ובטבע.

זה מסתורין נשימת-המוות וההתחיות, המתמיר שוב ושוב את עולם-הטבע מבעד לעונות-השנה ומעורר את החיים מתוך קיפאון-המוות של החורף; מסתורין זה הוא היסוד המתמיר בכל תהליכי-ההשתנות באשר הם. מסתורין ההתמרה סמוי מעין, אין לראותו או לתפסו בחושים. אך אפשר להבין דרך השיבוע המופיע כארוג בישות-הזמן. את המובן העמוק של מסתורין-ההתמרה אין לתפוס רק כשינוי אלא כשינוי מתוך קפיצה, במובן שהוויה מותמרת הלאה אל צורתה הגבוהה יותר. זה היסוד המתמיר בהוויה, המוביל, לדוגמה, את ישות-הזחל הארצית, דרך המוות בהוויית-הגולם, הלאה ללידה חדשה בצורתה הגבוהה יותר של ישות-הפרפר השמימית.

כך בפולחן בית-המקדש הוצב התהליכי המשתנה המותמר, דרך ממד-הזמן. בנקודה הזאת אפשר להציב את השאלה מהי אותה הממשות הניצבת בלב פולחן-המקדש, הבאה לידי הופעה במנורת שבעת-הקנים; מהי הישות הזורמת דרך כל הזמנים ומחזיקה בסוד-ההתמרה של התהליכי המשתנה, היכול, דרך פעילות-ההתמרה, לעבור דרך האין של המוות אל הלידה החדשה. מהו הכוח הרוצה להיוולד בלב-האדם כשמש המאירה דרך חום-הלב?

תנועת-הסתיו היא ההתכנסות פנימה ובו-בזמן "הקפיצה" לתוך לוע-הדרקון, החדירה של האור לתוך החושך והתמרת-הדרקון מבפנים. בתמונה אפשר לעקוב באופן אמנותי אחר התנועה של החנית, כיצד היא נעה מהעולם האחורי למעלה (עולם ההכרות), אל לוע-הדרקון, וקדימה למטה לתוך עולם-החומר. תנועה זו הולכת ומתעצמת ככל שהימים הולכים ומתקצרים, עד לזמן החשוך ביותר על האדמה. אז ניתנת לאדם האפשרות להוליד בתוכו את השמש החיצונית, המחממת והמאירה, של עולם-הטבע החושי ולמצוא אותה כבריאה חדשה בתוך עצמו.

האור בלב החשיכה

מעשה זה של הדלקת החנוכייה בלב-החשכה יש בו כדי להמחיש את נקודת-ההיפוך. בה מתגבר האור על החושך; זה אות המבשר כי הימים יחלו להתארך, אור-השמש שוב יזרח וכוחות-החיים יקומו לתחייה מתוך המוות של החורף. תמונה זו של לידת-האור והדלקת-החנוכייה היא בעלת-משמעות מיוחדת לילדים, המגיבים ברגש של יראת-כבוד, פליאה והשתאות למראה הדלקת-החנוכייה. כך בתוך חשכת-החורף נוהגים אנו להתכנס עם בני-משפחתנו "ולאחוז בידנו את השמש החיצונית", המופיעה בחג-החנוכה כנר הנקרא שמש, שנמצא בלב-החנוכייה ובו משתמשים להדלקת החנוכייה. המילים שמש, שמש והפועל להשתמש מצטלצלים כמובן באופן דומה.

הדלקת אור-החנוכייה בלב-החשכה קשורה לאירוע היסטורי ולא רק לנשימת-האדמה ולנפש-האדם: מרד-החשמונאים, טיהור בית-המקדש בידי המכבים וחיידוש הפולחן בו. השם חנוכה – על שום חנוכת בית-המקדש.

נס כד-השמן שהספיק לשמונה ימים אפשר למכבים לחנוך את בית-המקדש ולחדש את עבודת-הפולחן בו, עד שהפיקו שמן טהור חדש. חלק מאותו הפולחן בבית-המקדש היה הדלקת-המנורה בעלת שבעת-הקנים: השמש במרכזה, ושלושה קנים מכאן ושלושה מכאן. כדי להבין מה עומד מאחורי הדלקת-המנורה בעלת שבעת-הקנים בבית-המקדש, עלינו לנסות להבין את המחווה האמנותית של המנורה, כישות בעלת שבעה איברים שהשמש במרכזה, שלושה קנים מצדו האחד ושלושה קנים מצדו האחר.

מסתורין ההתמרה

השיבוע מצביע על היסוד התהליכי הנמצא בהשתנות, זה המתהווה ופורש את עצמו מבעד לישות-הזמן, זה אשר נוכח תמיד ואמון על היסוד של ההשתנות המתגלה במהלך-הזמן, האספקט המחולל את השינוי בהוויה באופן מתמיר.

המצביא הרומי טיטוס פלביוס והמנורה נגנבה מההיכל. עם חורבן-הבית, לא היה אפשר עוד ללכת החוצה אל המקדש ולעבוד את האל. עבודת-הפולחן הושארה אל פנימיותו של האדם במונן שהוא עצמו נהפך למקדש ולבו להיכל שבו יוכל האלוהי לשכון, והאדם מתחיל למצוא את האלוהי שבתוכו וגם בזולתו. מנהג בחג-החנוכה, בלב החשכה הקוסמית, להדליק חנוכיות ולשים אותן בחלון, במקום שבו אחרים יכולים לראותן. מנהג יפה זה מצביע אולי על ממשות עמוקה יותר, הקושרת את הדלקת אור-החנוכיה לא רק כפעולה הנעשית בבית שלי – כי אם גם בהקשר רחב יותר, בקשר לאדם האחר. כך יכול אור להצית אור ולהבה להבה, מלב אוהב אל לב אוהב, עד שתשוב ותדלוק שוב המנורה בהיכל. חג-אורים שמח! ✨

1 עוד בהקשר הזה אפשר למצוא בספר *Der Kristallene Storm*, Georg Goelzer, Verein der Grüne Vogel
 2 מתוך מעשיות האחים גרים, האוסף המלא, תרגם שמעון לוי, ספרית הפועלים.

אורי כהן – לימודי אנתרופוסופיה בארץ ובשוויץ, בוגר בית הספר לאומנות החדשה בבזל. כיום אמן, ועוסק בהוראת ציור ואנתרופוסופיה. uri.cohen.shir@gmail.com

אגדות-הילדים מגלות לנו דבר-מה ממסתורין-המוות והקימה לתחייה: כך שלגייה ששמה מרמז לנו על העולם המצוי בקיפאון, בשנת-מוות, נמצאת בלא רוח-חיים בתוך ארון הזכוכית וקמה לתחייה באמצעות אהבתו של הנסיך. כשמבקש הנסיך משבעת-הגמדים את ארון-הזכוכית ובתוכו שלגייה המתה, אומר הוא כך: "תנו לי את הארון, אני אתן לכם בעבורו כל מה שתרצו." אבל הגמדים ענו: "לא ניתן אותו בעבור כל הזהב שבעולם." אז אמר: "אם כך תנולי אותו במתנה, כילאאוכל לחיות בלי לראות את שלגייה; אני אכבד וארומם אותה כדבר האהוב עלי ביותר..." כוח-האהבה הוא המצליח להשיב את שלגייה לחיים. הארון נמסר לנסיך בידי שבעת-הגמדים (המייצגים את מסתורין-השיבוע ומחזיקים בסוד תהליכי-החיים), מתוך רחמים ובלא תמורה, שכן גם כאן כוח-האהבה ניתן מבלי לבקש דבר לעצמו. מוטיב דומה מופיע באגדה "ורד-החוחים" ("היפהפייה הנרדמת"): בן-המלך נושק לוורד-החוחים ומסיר באמצעות כוח-האהבה את הכישוף, וורד-החוחים מתעוררת אחרי מאה שנות-תרדמה.

בימים ההם בזמן הזה נס כד-השמן אינו רק מאורע היסטורי, נס כד-השמן מוסיף להתרחש עד עצם היום הזה דרך כוח-ההתמרה של התהליכי המשתנה, המתמיר את האדם והעולם מבעד לזרמי-הזמן. ביכולתנו היום להתחיל להיות שותפים פעילים ולסייע לנס כד-השמן להתרחש. בשנת 70 לספירה, 234 שנים אחרי שהמכבים כבשו את ירושלים וחיידשו את פולחן-המקדש, הוחרב בית-המקדש השני בידי

ירדן רגאל
 זמרת ונגנית לירח
 כלי פריטה טיחוד בעל מילים נפלאים

נותנת קונצרטים
 בנגינה בלירה
 באירועים משפחתיים
 פרטיים ופומביים.

תוכנית מוזיקלית הכוללת מוזיקה
 מתקופת הרנסנס ועד למוזיקה בת זמננו

לחובות קונצרט, אנו מביטויים לפני האורך הכביקט.
 ירדן רגאל 054-6634506

ה'ריתח' CONA
 טיפול בילדים
 מתוך הרפואה האנתרופוסופית
 תמיכה במציאת מרכז פנימי

- לילדי הגן ובית הספר
- למבוגרים

טיפול במחלות, בעיות
 וקשיי התנהגות שונים
 פרטים נוספים:
0506325609 **דרור כהן**
 טלפקט בארבעת הארץ ומזרחית

סטודיו לבניית לירות
 לירת הילדות שלך נמצאת בידע יי

לירת ילדים
 7 מיתרים - פנטטוניות

לירת חלומות
 12 מיתרים - פנטטוניות או רגילה
 ועוד גדלים וסוגים שונים

לפרטים והזמנות: תמיד
 077-3293614 052-8436084
www.tamirmor.org